

Semaforit

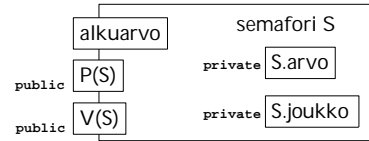
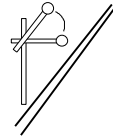

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 1

Semaforit

- P() aka WAIT() aka Down()
  - | jos kriittinen alue vapaa, lukitse se ja jatka eteenpäin
  - | jos kriittinen alue varattu, odota
- V() aka SIGNAL() aka Up()
  - | jos joku odottamassa, päästä joku odottajista etenemään,
  - | Jos odottajajoukko on tyhjä, vapauta kriittinen alue
- P ja V atomisia: samanaikaisesti vain yksi prosessi voi suorittaa niitä

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 2

Yleistä semaforeista

- Alkuperäinen idea: Dijkstra (60-luvun puoliväli)
  - | binäärisemaforit: vain arvot 0 ja 1 käytössä
- Operaatiot
  - | Alustus   sem S=1; sem forks[5] = ([5] 1);
  - | P(S)   (= passeren)
  - | V(S)   (= vrijgeven)
- S.arvo
  - | 1 $\hat{=}$ vapaa / avoinna / etenemislupa
  - | 0 $\hat{=}$ varattu / suljettu / eteneminen kielletty
- S.joukko
  - | Etenemislupaa Blocked (Wait) -tilassa odottavat prosessit
  - | Toteutus: esim. PCB:t linkitetyssä listassa ($\Rightarrow$ jono)

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 3

Yleiset semaforit: S.arvo ~ resurssilaskuri

- S.arvo > 0
  - | vapaiden yksiköiden lkm, etenemislupien määrä
  - | kuinka monta prosessia voi tehdä P()-operaation joutumatta Blocked tilaan ja semaforin jonoon
- S.arvo = 0
  - | ei vapaita
- [jotkut toteutukset: S.arvo < 0]
  - | jonoissa odottavien prosessien lkm
- Ei operaatiota
  - | jonon käsittelyyn / pituuden kyselyyn!
  - | semaforin arvon kyselemiseen!
  - | jos tarve tietää, ylläpidä ko. tieto omassa muuttujassa

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 4

P/V:n toteutus KJ:n ytimessä

(Andrews Fig 6.5)

- P(S)


```

      if (S.arvo > 0)
        S.arvo = S.arvo - 1
      else
        aseta prosessin tilaksi Blocked,
        lisää prosessi jonoon S.jono
        call Vuorottaja()
      
```
- V(S)


```

      if (isEmpty(S.jono))
        S.arvo = S.arvo + 1
      else
        siirrä S.jonon ensimmäinen prosessi
        Ready-jonoon (tilaksi Ready)
        call Vuorottaja()
      
```

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 5

P/V:n toteutus

(toinen tapa, Stallings Fig. 5.6 ja 5.7)

- P(S)


```

      S.arvo = S.arvo - 1
      if (S.arvo < 0)
        aseta prosessin tilaksi Blocked,
        lisää prosessi jonoon S.jono
        call Vuorottaja()
      
```
- V(S)


```

      S.arvo = S.arvo + 1
      if (S.arvo >= 0)
        siirrä S.jonon ensimmäinen prosessi
        Ready-jonoon
        call Vuorottaja()
      
```
- Miten ohjelmoijan huomioitava tämä toteutusero?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 6

Poissulkeminen semaforia käyttäen

```
sem mutex=1;      # vain perinteinen muuttujan nimi

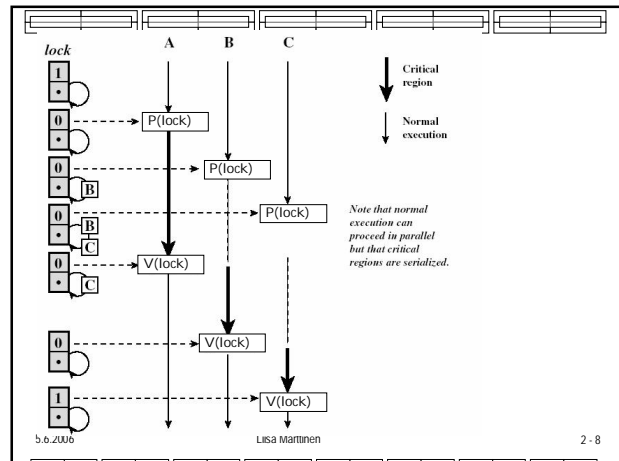
process CS [i=1 to N] { # rinnakkaisuus!
  while (true){
    ei kriittistä koodia;
    P(mutex);      # varaa
    < critical section > # käytä (exclusive!)
    V(mutex);      # vapauta
    ei kriittistä koodia;
  }
}
```

- yksi semafori kullekin erilliselle kriittiselle alueelle
- huomaa oikea alkuarvo

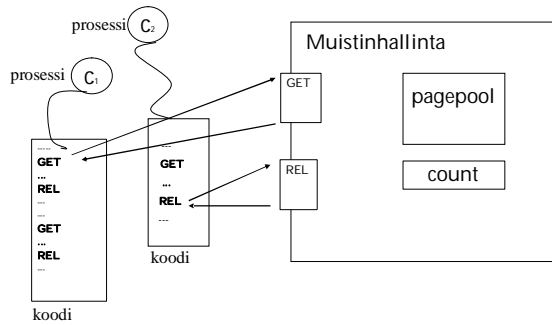
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 7

Esimerkki: Muistinhallinta (1)

5.6.2006

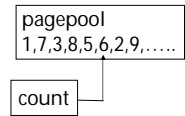
Lisa Marttinen

2 - 9

```
addr pagepool[1:MAX]; # vapaita muistitiloja; käyttö pinona
int count=MAX;
```

```
addr function GET() {
  addr memaddr;
  memaddr = pagepool[count];
  count = count-1;
  return memaddr;
}
```

```
procedure REL(addr freepage) {
  count = count+1;
  pagepool[count] = freepage;
}
```


5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 10

Toimiikos tuo?

```
addr pagepool[1:MAX];
int count=MAX;
```

```
addr function GET:
```

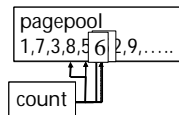
```
{ memaddr =
  pagepool[count];
  count = count-1
}
```

GET==6

```
addr function GET:
```

```
{ memaddr =
  pagepool[count];
  count = count-1
}
```

GET==6

5.6.2006

Lisa Marttinen

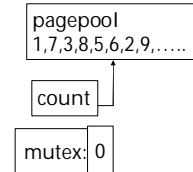
2 - 11

Muistinhallinta (1): poissulkeminen

```
addr pagepool[1:MAX];
int count=MAX;
sem mutex=1;
```

```
addr function GET() {
  addr memaddr;
  P(mutex);
  memaddr = pagepool[count];
  count = count-1;
  V(mutex);
  return memaddr;
}
```

```
procedure REL(addr freepage) {
  P(mutex);
  count = count+1;
  pagepool[count] = freepage;
  V(mutex);
}
```

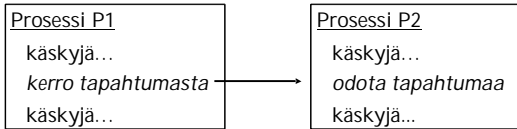

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 12

Ehtosynkronointi

- Tapahtuma: "mikä tahansa kiinnostava" puskuri_täynnä, io_valmis, laskenta valmis, kriittinen alue vapaa
- (Looginen) tapahtuma $\hat{=}$ semaforimuuttuja
- Kumpi ehtii ensin synkronointikohtaan?
 $\hat{=}$ tarvitsee paikan missä odottaa (-jonottaa)

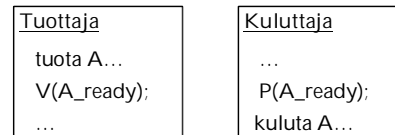
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 13

Synkronointi semaforia käyttäen

- sem A_Ready = 0;
- 0 $\hat{=}$ "ei ole tapahtunut", 1 $\hat{=}$ "on tapahtunut"

- Kumpi ehtii ensin?
- Oikea alkuarvo?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 14

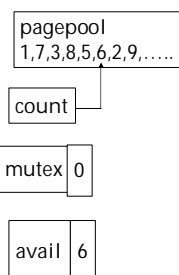
Muistinhallinta (2): ehtosynkronointi

```

addr pagepool[1:MAX];
int count=MAX;
sem mutex=1, avail=MAX;

addr function GET() {
  addr memaddr;
  P(avail);
  P(mutex);
  memaddr = pagepool[count];
  count = count-1;
  V(mutex);
  return memaddr;
}

procedure REL(addr freepage) {
  P(mutex);
  count = count+1;
  pagepool[count] = freepage;
  V(mutex);
  V(avail);
}
  
```


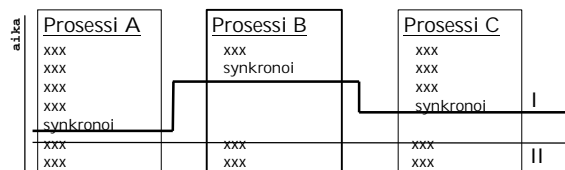
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 15

Puomisynkronointi (barrier)

- n prosessia työskentelee yhdessä
- Iteratiivinen käsittely, synkronointi tietyn välivaiheen jälkeen

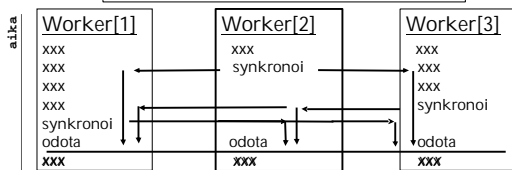
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 16

```

process Worker [i = 1 to N] {
  while (...) {
    käsittele vaihe x:n alku;
    toimita synkronointitieto kaikille muille;
    odota synkronoititietoa kaikilta muilta;
    käsittele vaihe x:n loppu;
  }
}
  
```


5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 17

Puomisynkronointi

sem arrive1 = 0, arrive2 = 0;

```

process Worker1 {
  ...käsittele alkuosa 1...
  V(arrive1); # lähetä synkronointitapahtuma
  P(arrive2); # odota toista prosessia
  ...käsittele loppuosa 1...
}

process Worker2 {
  ...käsittele alkuosa 2...
  V(arrive2); # lähetä synkronointitapahtuma
  P(arrive1); # odota toista prosessia
  ...käsittele loppuosa 2...
}
  
```

Huomaa järjestys!
 Entä, jos ensin P ja sitten V?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 18

Väärin toteutettu puomisykronointi!

```
sem arrive1 = 0, arrive2 = 0;

process Worker1 {
  ...käsittele alkuosa 1...
  P(arrive2); # odota toista prosessia
  V(arrive1); # lähetä synkronointitapahtuma
  ...käsittele loppuosa 1...
}

process Worker2 {
  ...käsittele alkuosa 2...
  P(arrive1); # odota toista prosessia
  V(arrive2); # lähetä synkronointitapahtuma
  ...käsittele loppuosa 2...
}
```

Johtaa lukkiutumiseen: kumpikin vain odottaa toista!!

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 19

Entä toimitko näin? Onko mitään haittaa?

```
sem arrive1 = 0, arrive2 = 0;

process Worker1 {
  ...käsittele alkuosa 1...
  P(arrive2); # odota toista prosessia
  V(arrive1); # lähetä synkronointitapahtuma
  ...käsittele loppuosa 1...
}

process Worker2 {
  ...käsittele alkuosa 2...
  V(arrive2); # lähetä synkronointitapahtuma
  P(arrive1); # odota toista prosessia
  ...käsittele loppuosa 2...
}
```

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 20

Puomisykronointi, yleiset semaforit

```
sem arrive=0, continue[1:N] = ([N] 0);
process Worker [i=1 to N] {
  ...käsittele alkuosa i...
  V(arrive); # synkronointitapahtuma koordinaattorille
  P(continue[i]); # odota toisia prosesseja
  ...käsittele loppuosa i...
}
process Coordinator {
  while (true) {
    count = 0;
    while (count < N) { # odota, kunnes N synkronointitapahtumaa
      P(arrive);
      count++;
    }
    for [i = 1 to N] V(continue[i]); # synkronointitapahtuma prosesseille
  }
}
```

Entä jos vain yksi continue-semafori?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 21

Virheellinen puomisykronointi! Miksi näin?

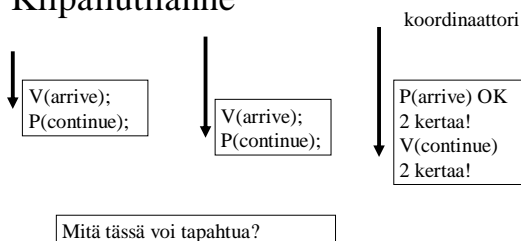
```
sem arrive=0, continue = 0;
process Worker [i=1 to N] {
  ...käsittele alkuosa i...
  V(arrive); # synkronointitapahtuma koordinaattorille
  P(continue); # odota toisia prosesseja
  ...käsittele loppuosa i...
}
process Coordinator {
  while (true) {
    count = 0;
    while (count < N) { # odota, kunnes N synkronointitapahtumaa
      P(arrive);
      count++;
    }
    for [i = 1 to N] V(continue); # synkronointitapahtuma prosesseille
  }
}
```

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 22

Kilpailutilanne

Mitä tässä voi tapahtua?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 23

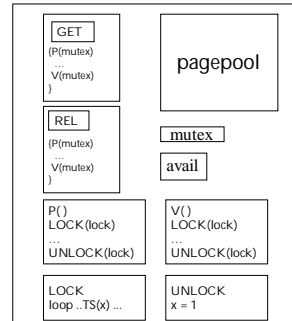
Rinnakkaisuuden hallinta

resurssien varaus
get/rel
muuttujat

hallinnan toteutus
P/V
semafori

P/V:n toteutus
LOCK/UNLOCK
lukkomuuttuja

LOCK/UNLOCK toteutus
test-and-set-käskey
lukkomuuttuja

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 24

Esimerkkejä semaforin käytöstä

**Tuottajat ja kuluttajat
Lukijat ja kirjoittajat
Resurssien hallinta, vuoron
antaminen**

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 25

```

typeT buf; /* a buffer of some type T */
sem empty = 1, full = 0;
process Producer[i = 1 to M] {
    while (true) {
        /* produce data, then deposit it in the buffer */
        P(empty);
        buf = data;
        V(full);
    }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
    while (true) {
        /* fetch result, then consume it */
        P(full);
        result = buf;
        V(empty);
    }
}
    
```

Andrews Fig. 4.3:
Producers and consumers
using semaphores.
(split binary semaphores)

Toimiiko oikein? Mitä pitääkään tarkistaa?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 26

Halkaistu binäärisemafori (Split binary semaphore)

- semaforit empty ja full
- binäärisemaforeja, koska voivat saada vain arvoja 0 ja 1
- koska aina toisella niistä on arvona 1 ja toisella 0, niin niiden voidaan katsoa olevan yhdestä semaforista halkaistuja osia
  - voidaan halkaista myös useampaa osaan: N kappaletta semaforeja, joista aina yhdellä on arvona 1 ja muilla 0
- halkaistu binäärisemafori huolehtii myös keskinäisestä poissulkemisesta:
  - vain yksi kerrallaan pääsee suorittamaan sen suojaamaa kriittistä aluetta, jos
    - yhdellä semaforilla alkuarvona 1, muilla 0
  - kaikilla prosesseilla koodissaan ensin P-operaatio semaforiinsa
  - Se prosessi (yksi niistä prosesseista) aloittaa, jonka P-operaation kohteen semaforin arvo on 1.

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 27

Sem empty = 1, full = 0;

Onko aloitus kunnossa?

Tuottaja i
.....
.....
P(empty);
buf=data;
V(full);
.....

Kuluttaja j
.....
.....
P(full)
result = buf;
V(empty)
.....

Säilyykö oikea järjestys (tahdistus)?
- saa tuottaa, vain jos kuluttaja lukenut
- saa kuluttaa, vain jos tuottaja jotain tuottanut
Tuleeko sekaannusta, jos usea tuottaja tai kuluttaja yrittää samaan aikaan käyttää puskuria?
Pääseekö kumpikaan etenemään (lukkiutuminen)?
Odotetaanko turhaan? Nälkiintyykö jompikumpi?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 28

N:n alkion
puskuri; yksi
tuottaja, yksi
kuluttaja

```

typeT buf[n];
int front = 0, rear = 0;
sem empty = n, full = 0;
    
```

Toimiiko jos
usea tuottaja
ja kuluttaja?

```

process Producer {
    while (true) {
        ...
        produce message data
        P(empty);
        buf[rear] = data;
        rear = (rear+1) % n;
        V(full);
    }
}
process Consumer {
    while (true) {
        fetch and consume
        P(full);
        result = buf[front];
        front = (front+1) % n;
        V(empty);
    }
}
    
```

5.6.2006

Andrews Fig. 4.4: Bounded buffer using semaphores.

```

typeT buf[n]; /* an array of some type T */
int front = 0, rear = 0;
sem empty = n, full = 0; /* n-2 <= empty+full <= n */
sem mutexD = 1, mutexF = 1; /* for mutual exclusion */
process Producer[i = 1 to M] {
    while (true) {
        ...
        produce message data and deposit it in the buffer;
        P(empty);
        P(mutexD);
        buf[rear] = data; rear = (rear+1) % n;
        V(mutexD);
        V(full);
    }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
    while (true) {
        fetch message result and consume it;
        P(full);
        P(mutexF);
        result = buf[front]; front = (front+1) % n;
        V(mutexF);
        V(empty);
    }
}
    
```

Tarvitaan keskinäistä
poissulkemistä!

Andrews Fig. 4.5:
Multiple producers
and consumers
using semaphores.

5.6.2006

Entä, jos vain yksi mutex?

Lukijat ja kirjoittajat

- Yhteinen tietokanta DB
  - ┆ tai joku muu objekti, esim. tiedosto, lista, ...
- Kaksi tietokantaan pääsystä kilpailevaa käyttäjäluokkaa
  - ┆ Lukijat (readers)
    - ┆ lukevat
    - ┆ useita lukijoita voi olla käsittelemässä yhtäaikaan
  - ┆ Kirjoittajat (writers)
    - ┆ lukevat ja muuttavat
    - ┆ vain yksi kerrallaan saa olla muuttamassa tietokantaa
- Luokka aktiivinen vain, jos toinen luokka passiivinen

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 31

Ratkaisu 1: R/W-poissulkemisongelmana

- Yksinkertaistettu ongelma, yksink. ratkaisu
  - ┆ Poissulkeminen kaikille muille => semafori rw
  - ┆ Turhan rajoittava
- Salli lukijoiden toimia rinnakkain
  - ┆ Luokan poissulkeminen => semafori rw
  - ┆ Ensimmäinen lukija varaa tietokannan lukijaluokalle, viimeinen lukija vapauttaa DB:n
  - ┆ Kuka on ensimmäinen / viimeinen? => laskuri nr
  - ┆ "testaa, varaa / vapauta" => atominen: < ... >

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 32

Tehokkaampi ratkaisu 1

- lukijoita voidaan tarkastella yhtenä joukkona
  - ┆ kun yksi on päässyt lukemaan, muut voivat tulla vapaasti perässä
    - ┆ vain ensimmäisen lukijan täytyy varmistaa, ettei kukaan kirjoittaja ole kirjoittamassa eli varata kriittinen alue
  - ┆ kun lukijoita ei enää ole, niin vuoro voidaan luovuttaa kirjoittajille
    - ┆ viimeinen lukija vapauttaa kriittisen alueen
  - ┆ tarvitaan laskuri ja sen päivittämistä, jotta tiedetään, mikä prosessi on ensimmäinen ja mikä viimeinen
    - ┆ int nr = 0; # lukijoiden lukumäärä
    - ┆ nr=nr+1; # kasvatetaan, kun mennään lukemaan
    - ┆ nr=nr-1; # vähennetään, kun poistutaan lukemasta
    - ┆ if (nr == 1) P(rw); # ensimmäinen varaa alueen
    - ┆ if (nr == 0) V(rw); # viimeinen vapauttaa sen

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 33

1. lukija varaa tietokannan ja viimeinen lukija vapauttaa sen

```

sem rw = 1;
int nr = 0;
sem mutex = 1;

process Writer [i=1 to N] {
while (true) {
...
P(rw);
write the database;
V(rw);
}
}

process Reader [i=1 to M] {
while (true) {
...
P(mutex);
nr = nr + 1;
if (nr == 1) P(rw); # ensimmäinen lukija
V(mutex);
read the database;
P(mutex);
nr = nr - 1;
if (nr == 0) V(rw); # viimeinen
V(mutex);
}
}
    
```

RATKAISUN REILUUS?

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 34

Ratkaisu 2: R/W-ehdosynkronointiongelmana

- Odota, kunnes sopiva ehto tulee todeksi
  - ┆ Toiminnallisuus: < await (ehto) lauseet; >
  - ┆ Ehdon testaus ja lauseosa atomiseksi
- Tila
  - ┆ BAD: (nr > 0 and nw > 0) or nw > 1
  - ┆ RW: (nr == 0 or nw == 0) and nw <= 1
    - ┆ RW muuttumaton, oltava voimassa aina (invariantti)
    - ┆ nr = number of readers, nw = number of writers
- Ohjelmoi s.e. ehto RW on aina true
  - ┆ saa lukea nw == 0 (ei kukaan kirjoittamassa)
  - ┆ saa kirjoittaa nr==0 and nw==0 (ei muita kirjoittajia eikä lukijoita)

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 35

```

int nr = 0, nw = 0;
## RW: (nr == 0 ∨ nw == 0) ∧ nw <= 1
process Reader [i = 1 to m] {
while (true) {
...
<await (nw == 0) nr = nr+1;>
read the database;
<nr = nr-1;>
}
}
process Writer [j = 1 to n] {
while (true) {
...
<await (nr == 0 and nw == 0) nw = nw+1;>
write the database;
<nw = nw-1;>
}
}
    
```

Jokaiselle odotukselle oma semafori!

Tässä yksi poissulkeminen ja 2 synkronointiehtoa.

Andrews Fig. 4.11:
A coarse-grained readers/writers solution.

5.6.2006

Lisa Marttinen

- Jaettu binääriarvoinen semafori
  - Liitä kuhunkin vahtiin (ehtoon) semafori ja laskuri :
sem e, r, w;
  - Vain yksi semafori kerrallaan 'auki' ($0 \leq (e+r+w) \leq 1$)
alussa: sem e = 1, r = 0, w = 0;
- await (nw == 0) nr = nr + 1
  - semafori: r = 0 *waiting place for readers*
  - laskuri: dr *number of delayed readers*
- await (nr == 0 and nw == 0) nw = nw + 1
  - semafori: w = 0 *waiting place for writers*
  - laskuri: dw *number of delayed writers*
- poissulkeminen < ... >
  - semafori: e = 1 *waiting place for entry*
  - laskurit: nr, nw *numbers of readers and writers*

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 37

Ratkaisu 2, laajennettu

- Ota huomioon käyttövuorot
  - Lukijat ensin, tai ...
  - Vuoro prioriteetin perusteella: Kirjoittajat ensin!
(jos muutokset tärkeitä; nälkiintymisvaara)
- Onko, joku odottamassa vuoroa?
  - Ei voi kysyä semafori-operaatioilla δ omat laskurit: dw, dr
- Vuorojen toteutus omassa rutiinissa SIGNALNEXT
  - Kriittinen alue vapautuu δ joku muu saa jatkaa, kuka?
odottava lukija, odottava kirjoittaja, kokonaan uusi tulija

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 38

```

process Reader {
  while (true) {
    # <await (nw == 0) nr = nr + 1;>
    if (nr > 0) { #joudutaan odottamaan
      dr = dr + 1; V(e); P(r);
      nr = nr - 1;
      SIGNALNEXT;
    }
    read the database;
    # <nr = nr - 1;>
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    nr = nr - 1;
    SIGNALNEXT;
  }
}

```

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 39

```

process Writer {
  while (true) {
    # <await (nw == 0) nw = nw + 1;>
    if (nr > 0 or nw > 0) { #joudutaan odottamaan
      dw = dw + 1; V(e); P(w);
      nw = nw - 1;
      SIGNALNEXT;
    }
    write the database;
    # <nw = nw - 1;>
    P(e); #varmistaa atomisuuden
    nw = nw - 1;
    SIGNALNEXT;
  }
}

```

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 40

- SIGNALNEXT - vuoron antaminen: Lukijat ensin!


```

if (nw == 0 and dr > 0) {
  dr = dr - 1;
  V(r); # herätä odottava lukija, tai
}
else if (nr == 0 and nw == 0 and dw > 0) {
  dw = dw - 1;
  V(w); # herätä odottava kirjoittaja, tai
}
else
  V(e); # päästä joku uusi etenemään

```
- Menetelmä: Viestikapulan välitys (Baton passing)

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 41

Viestikapulan välitys (Baton passing)

- semafori ~ viestikapula;
  - koska semaforit e, r ja w muodostavat jaetun binäärisemaforin, niin kulloinkin yhdellä niistä on arvo 1 ja muilla arvo 0
- Vain yksi etenee kerrallaan kriittisillä alueilla
  - pyydettävä etenemislupaa: P(e)
  - se etenee, joka 'saa' haltuunsa semaforin e
- Muiden odotettava
  - täysin uusi lukija tai kirjoittaja: P(e)
  - vuoroaan jonottamaan jääneet lukijat ja kirjoittajat:
Jos etenijän pyyntöön ei voi suostua:
    - Lukijat: V(e); P(r) (jää odottamaan lukijan vuoroaan)
    - Kirjoittajat: V(e); P(w) (jää odottamaan kirjoittajan vuoroaan)

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 42

- Etenijä aktivoi itse "seuraavan viestikapulan haltijan" (kohdassa SIGNALNEXT)
  - jos vuoroaan odottavia,
    - herätä odottaja semaforista: joko V(r) tai V(w)
    - jätä sille poissulkemisemafori valmiiksi kiinni: **älä tee V(e)**
  - jos ei odottajia,
    - jätä viestikapula vapaaksi uusille tulijoille: V(e)
- Herätetty välittää aikanaan kapulan seuraavalle ja se seuraavalle ja ...
- Ö Takaa ettei kukaan pääse 'etuilemaan!'
  - Ehdot taatusti voimassa, kun jonottaja saa prosessorin
  - SIGNALNEXT aktivoi vain yhden prosessin, kun ehto tuli todeksi
  - FCFS

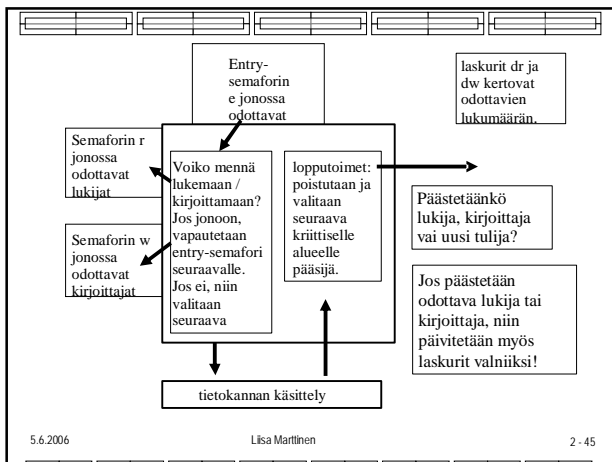
5.6.2006 Lisa Marttinen 2-43

- SIGNALNEXT - vuoron antaminen: Lukijat ensin!


```

if (nw == 0 and dr > 0) {
  dr = dr - 1;
  V(r); # herätä odottava lukija, tai
}
else if (nr == 0 and nw == 0 and dw > 0) {
  dw = dw - 1;
  V(w); # herätä odottava kirjoittaja, tai
}
else
  V(e); # päästä joku uusi etenemään
      
```
- Osa ehdoista on jo tiedossa, kun ollaan lukijassa tai kirjoittajassa => voidaan jättää pois eikä tarvitse enää testata!

5.6.2006 Lisa Marttinen 2-44


```

process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    # (await (nw == 0) nr = nr + 1; )
    P(e);
    if (nw > 0) { dr = dr + 1; V(e); P(r); }
    nr = nr + 1;
    if (dr > 0) { dr = dr - 1; V(r); }
    else V(e);
    read the database;
    # (nr = nr - 1; )
  }
}

process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    # (await (nr == 0 and nw == 0) nw = nw + 1; )
    P(e);
    if (dr > 0 or nw > 0)
      { dw = dw + 1; V(e); P(w); }
    nw = nw + 1;
    V(e);
    write the database;
    # (nw = nw - 1; )
  }
}
      
```

Andrews Fig. 4.13: A readers / writers solution using passing the baton.

Lukijat ensin
Tarpeettomat osat annetusta SIGNALNEXT-koodista poistettu

5.6.2006 Lisa Marttinen 2-46

- SIGNALNEXT - vuoron antaminen: Kirjoittajat ensin!
- Reader: uusi lukija odottamaan, jos kirjoittaja odottamassa


```

if (nw > 0 or dw > 0) # DELAY
  { dr = dr + 1; V(e); P(r); }
      
```
- Writer: herätä lukija vain, jos kirjoittajia ei odottamassa


```

if (dw > 0) { # SIGNALNEXT
  dw = dw - 1; V(w); # herätä kirjoittaja
}
elseif (dr > 0) { # herätä lukija
  dr = dr - 1; V(r);
}
else V(e); # herätä uusi
      
```

5.6.2006 Lisa Marttinen 2-47

Resurssien hallinta ja vuoronantaminen

- Resurssi hyvin laajasti ymmärrettynä: mitä tahansa mitä prosessi joutuu odottamaan:
  - Pääsy kriittiselle alueelle tai tietokantaan
  - puskuritilaa
  - muistia
  - tulostimen käyttö
- Vuoronantamisessa halutaan tarkemmin määrätä, mikä prosessi pääsee etenemään!
  - Semafori itse pitää odottajat FIFO-jonossa!
  - V-operaatio vapauttaa jonon ensimmäisen etenemään!
  - Lukijat/kirjoittajat: lupa luokakohtainen

5.6.2006 Lisa Marttinen 2-48

- Toimivatko rutiinit oikein
  - Poissulkeminen?
  - Ei lukkiutumista (deadlock/livelock)?
  - Ei tarpeettomia viipeitä?
  - Lopulta onnistaa?
- sem avail ~ resurssin varaus
  - yksi kerrallaan; jos ei heti onnistu, niin jonoon odottamaan (FCFS), josta vuorollaan saa resurssin varatuksi
- sem mutex ~ resurssin käyttöönotto
  - yksi kerrallaan; jos ei heti onnistu, niin FCFS- jonoon odottamaan, josta vuorollaan kirjaa resurssin haltuunsa
- vapautettaessa ensin kirjataan vapaaksi ja sitten annetaan muiden varattavaksi
- Missä järjestyksessä prosessit päästetään jatkamaan?

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 49

Palvelujärjestys

- Semaforin jonot aina FCFS
  - Ongelma? Jäljellä 10 sivutilaa, eka haluaa 12, toka 5!
- Voiko semaforiin liittää prioriteetin?
  - Jonotusjärjestys?
  - Baton passing- tekniikka: eri luokille omat jonot
- Montako erilaista? Dynaaminen vuorottelu?
  - Kaikki mahdolliset varattavat sivutilakoot (1... N)
- Ratkaisu: yksityiset semaforit + oma jono
  - Kullekin prosessille oma semafori, jossa odottaa yksin
  - Vuoron antamiseen käytettävä tietorakenne (jono) erikseen
    - alkiossa semafori ja yleensä tietoa, jonka perusteella valitaan
  - Vuoron antaja valitsee sopivan semaforin vuorojonosta, ja päästää liikkeelle semaforissa odottavan asiakkaan

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 50

SJN: Lyhyin työ seuraavaksi

- request(time,id): # käyttöaika, prosessin tunnus P(e);


```
if (!free) DELAY; # ei ole vapaa => odotus
free = false; # nyt omaan käyttöön!
SIGNAL; #
```
- release(): # resurssin vapautus


```
P(e);
free = true;
SIGNAL; # pienin käyttöaika ensin!
```

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 51

- DELAY:
  - Odottajan ID ja TIME (suoritus aika) suoritusajan mukaan järjestettyyn jonoon (PAIRS) oikeaan kohtaan
  - V(e) eli vapautaa kriittinen alue
  - jää odottamaan vuoroasi P(b[ID])
    - Tässä tarvitaan kullekin oma semafori, jotta pystytään 'herättämään' oikea prosessi: b[n] = ([n] 0)
    - PAIRS-jono määrää järjestyksen: herätetään aina jonon ensimmäinen prosessi
- SIGNALNEXT:
  - Request-vaihe**
    - vapautaa kriittinen alue V(e) eli päästä joku uusi Request-vaiheeseen
  - Release-vaiheen lopussa**
    - Jos jonossa odottajia, niin ota jonon ensimmäisen alkio pari (time, ID) ja herätä prosessi ID: V(b[ID]);
    - muuten V(e)

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 52

PAIRS:

P2	P15	P3	P1	prosessin ID käyttöaika
3	6	17	64	

jono järjestetty käyttöajan pituuden mukaan

REQUEST (26, P11)

0	1	2	3	...	n-1
	P1	P2	P3	...	

Oma semafori jokaiselle prosessille (n kpl): ID:t 0 ..n-1.

Prosessin odotus riippuu sen sijainnista PAIRS-jonossa. (Kun resurssi vapautuu, niin jonon 1. saa resurssin ja pääsee etenemään. Jono elää ja muuttuu uusien pyyntöjen mukana.)

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 53

```
bool free = true;
sem e = 1, b[n] = ([n] 0); # for entry and delay
typedef Pairs = set of (int, int);
Pairs pairs = {};
## S/N: pairs is an ordered set ^ free => (pairs == {})

request(time,id):
P(e);
if (!free) {
  insert (time,id) in pairs;
  V(e); # release entry lock
  P(b[id]); # wait to be awakened
}
free = false;
V(e); # optimized since free is false here

release():
P(e);
free = true;
if (P != {}) {
  remove first pair (time,id) from pairs;
  V(b[id]); # pass baton to process id
}
else V(e);
```

Andrews Fig. 4.14: Shortest job next allocation using semaphores.

5.6.2006 Lisa Marttinen 2 - 54

Entä, jos resurssia enemmän kuin 1 yksikkö?

- amount = montako yksikköä prosessi tarvitsee tai palauttaa
- avail = montako yksikköä on vapaana (~free)
- request:
  - | testattava, onko vapaana tarvittu määrä yksiköitä **amount** <= **avail**. Jos on, niin varataan, muuten talletetaan myös **amount**
  - | myös tässä voidaan vapauttaa odottavia prosesseja, jos vapaita resursseja on tarpeeksi
- release:
  - | vapautetaan jonosta ensimmäinen prosessi, jonka tarpeet pystytään tyydyttämään

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 55

POSIX-kirjasto, pthread

```
# include <pthread.h>
| pthread_mutex_init(), _lock(), _trylock(), _unlock(),
| _destroy() _mutexattr_*, ...
| pthread_rwlock_init(), _rdlock(), _rdlock_tryrdlock(),
| _rdlock_wrlock(), _rdlock_trywrlock(), _rdlock_unlock(),
| _rdlock_destroy(), _rdlockattr_*, ...

# include <semaphore.h>
| sem_init(), sem_wait(), sem_trywait(), sem_post(),
| sem_getvalue(), sem_destroy(), ...
```

C Lue man- / opastusivut
C Andrews ch 4.6, 5.5

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 56

Java 1.5

- java.util.concurrent
  - | Lukkoja, atomisia muuttujia
  - | Säikeiden synkrointiin on tarjolla neljä luokkaa: Semaphore, CyclicBarrier, CountdownLatch ja Exchanger.
  - | semaforilta pitää saada lupa lohkon käyttöön kutsumalla acquire()-metodia, johon säie jää odottamaan, mikäli lupaa ei heti saada. Vastaavasti synkroinoitavan osuuden jälkeen lupa pitää palauttaa semaforille release()-metodilla.

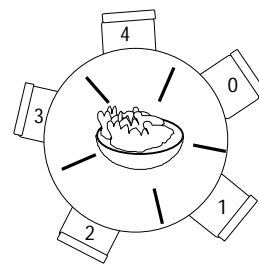
Kurssi: Ohjelmointitekniikka (Java)

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 57

Aterioivat Filosofit (Dijkstra)

Filosofi:
aattelepa ite
ota kaksi haarukkaa ...
... yksi kummaltakin puolelta
syö, syö, syö spagettia
palauta haarukat

Kuinka varata haarukat ilman
- lukkiutumista
- turhaa odottamista
- nälkiintymistä
s.e. kaikki saavat olla paikalla?

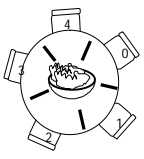
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 58

Ratkaisu 1: kullekin haarukalle oma semafori

- sem fork[0..4] = (1, 1, 1, 1, 1)


```
process P[i]: repeat
| think()
| P(fork[i])
| P(fork[(i+1) mod 5])
| eat()
| V(fork[i])
| V(fork[(i+1) mod 5])
| until false
```

Ei OK!
Miksei?

Voi lukkiutua! Kukin ehtii ottaa yhden haarukan ja jää odottamaan toista eikä kukaan pääse syömään!

5.6.2006

2 - 59

Ratkaisu 2: vain yksi voi yrittää kerrallaan

- sem turn = 1 # säätelee yritysvooroja


```
process P[i]: repeat
| think()
| P(turn)
| P(fork[i])
| P(fork[(i+1) mod 5])
| V(turn)
| eat()
| V(fork[i])
| V(fork[(i+1) mod 5])
| until false
```

Ei ihanOK!
Miksei?

Turhaa odotusta!

5.6.2006

2 - 60

Turhaa odotusta!

- Oletetaan, että ensin kaikki ajattelevat ja sitten haluavat syömään esim. järjestyksessä fil0, fil1, fil2, fil3, fil4
- fil0 saa haarukat ja pääsee syömään, fil1 varaa itselleen varausvuoron ja jää odottamaan haarukkaa
- ja muut sitten vain odottavat, ensin varausvuoroa ja haarukoita
- fil2 joutuu ihan turhaan odottamaan, haarukat olisivat vapaina, mutta niitä ei pääse varaamaan!
- Mutta kukin pääsee varaamaan ja aikanaan syömään => ei ole näлкиintymistä!
  - varaussemafori turn pitää varaukset FIFO-jonossa

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 61

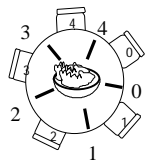
Ratkaisu 3: OK

```
sem fork[5] = {1, 1, 1, 1, 1};
process Filosofer[i = 0 to 3] {
  while (true) {
    P(fork[i]); P(fork[i+1]); # get left fork then right
    eat;
    V(fork[i]); V(fork[i+1]);
    think;
  }
}
process Filosofer[4] {
  while (true) {
    P(fork[0]); P(fork[4]); # get right fork then left
    eat;
    V(fork[0]); V(fork[4]);
    think;
  }
}
```

5.6.2006

Lisa Marttinen

Andrews Fig. 4.7

Korkeintaan 4 filosofia saa haarukan käteensä:

fil0 haarukan 0, fil1 haarukan 1, fil2 haarukan 2 ja joko fil3 tai fil4 haarukan 3 riippuen siitä kumpi ensiksi ehtii.

Haarukka 4 jää aina vapaaksi ja sen saa fil0, joka siis pääsee syömään ja aikanaan vapauttaa hallussaan olevat haarukat ja päästää muut syömään.

Näin estetään lukkiutuminen!

Ratkaisu ei myöskään aiheuta näлкиintymistä. Suosii tosin fil0:aa, mutta vain tässä erikoistilanteessa.

Entä onko turhaa odotusta?

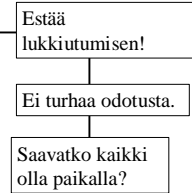
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 63

Ratkaisu 4: OK, mutta... vrt. 2

```
sem fork[5] = ({5} 1);
sem room = 4;
process Filosofer[i=0 to 4]
{
  while (true) {
    think();
    P(room);
    P(fork[i]);
    P(fork[(i+1) mod 5]);
    eat();
    V(fork[i]);
    V(fork[(i+1) mod 5]);
    V(room);
  }
}
```


5.6.2006

Lisa Marttinen

Stallings Fig. 6.12

Ratkaisu 5: OK? Näлкиintyminen?

```
#define N 5 /* number of philosophers */
#define LEFT (i+N-1)%N /* number of i's left neighbor */
#define RIGHT (i+1)%N /* number of i's right neighbor */
#define THINKING 0 /* philosopher is thinking */
#define HUNGRY 1 /* philosopher is trying to get forks */
#define EATING 2 /* philosopher is eating */
typedef int semaphore; /* semaphores are a special kind of int */
int state[N]; /* array to keep track of everyone's state */
semaphore mutex = 1; /* mutual exclusion for critical regions */
semaphore s[N]; /* one semaphore per philosopher */

void philosopher(int i) /* i: philosopher number, from 0 to N-1 */
{
  while (TRUE) {
    think(); /* repeat forever */
    take_forks(i); /* philosopher is thinking */
    eat(); /* acquire two forks or block */
    put_forks(i); /* yum-yum, spaghetti */
    put_forks(i); /* put both forks back on table */
  }
}
```

5.6.2006

Lisa Marttinen

Tanenbaum Fig. 2.33

```
void take_forks(int i) /* i: philosopher number, from 0 to N-1 */
{
  down(&mutex); /* enter critical region */
  state[i] = HUNGRY; /* record fact that philosopher i is hungry */
  test(i); /* try to acquire 2 forks */
  up(&mutex); /* exit critical region */
  down(&s[i]); /* block if forks were not acquired */
}

void put_forks(i) /* i: philosopher number, from 0 to N-1 */
{
  down(&mutex); /* enter critical region */
  state[i] = THINKING; /* philosopher has finished eating */
  test(LEFT); /* see if left neighbor can now eat */
  test(RIGHT); /* see if right neighbor can now eat */
  up(&mutex); /* exit critical region */
}

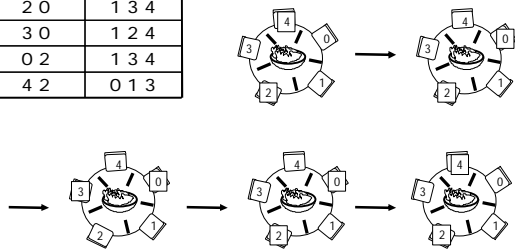
void test(i) /* i: philosopher number, from 0 to N-1 */
{
  if (state[i] == HUNGRY && state[LEFT] != EATING && state[RIGHT] != EATING) {
    state[i] = EATING;
    up(&s[i]);
  }
}
```

Huom: down() = P(), up() = V()

Tanenbaum Fig. 2.33

Ratkaisu 5: "Tapettaisiko filosofi 1?"

EATING	HUNGRY
4 2	0 1 3
2 0	1 3 4
3 0	1 2 4
0 2	1 3 4
4 2	0 1 3

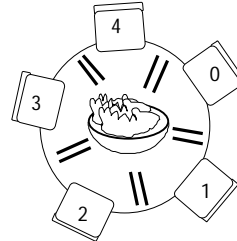
5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 67

Ratkaisu 6: OK, ei yhteisiä resursseja

Ostakaa 5 haarukkaa lisää!

Filosofiäi:
 aatteleppa ite
 ota kaksi haarukkaa
 ...yksi molemmilta puolilta
 syö, syö, syö spagettia
 palauta haarukat

5.6.2006

Lisa Marttinen

2 - 68